

Մանգրումի Էֆեսոս

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԷ ՎԷ ՄԵՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՄԵՆԷ

1866 ԱՊՐԵԼ 30 ՃԻՄԱ ԻՐԹԷՍԻ

ՆՈՒՄԵՐՈ 44

Մանգրումի Էֆեսոսի համայնքի 5 հասկի սենեկներ 260
հիւսիսէ վերինը, սենեկի գրամիթի, բաթա փարապա տախի
իշխան օլարադ, 200 դշ օլուպ, ալթը ալթը 100 դշ օլա-
ճադ, վէ նիւսիւսի տախի 50 ար փարապա սաթըլաճադ տըր :

Իւսնաթըն պէհէր սաթըլը իշին, պի-
րինճի տէֆատա 5, իրինճի տէֆատա 2,
վէ իւշիւնճիւ վէ սաթիւր տէֆալարաւ 1
էր զուրուշ ալթնաճադ տըր :

Մէթուպ վէ սաթիւր, իսթանպուլա Պադլէ Գուրուսա-
խարիճինաւ, գարադօլլանէ իլէ ճաճի շէրիֆ տրո Եւ-
րինտէ քեային Շապճը խանընտա, Կարապետ 3. Գուրու-
եանըն 18 նիւսթըլու օտաարնա կէօնտէրիլէճէ ք տիր :

ԲԵՍՄԻ ԹԵԼԷԿՐԱՑ

ՕՍՄԱՆԼԻ ՖՅՆՏՈՒՄԸ

Լճնորա, 10 մայիս .

Էսհամը Ուսուլիյէ

271-1 տան 28 -

ԻՍԹԱՆԳՈՒԼ

ԷՍԶԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՅՅԷ

Ապրիլ 29. Էն Էր-քաէք	54-18
» » Էն աշադը	34-13
» » Գարանտը	54-1
» 30. Աշըլաը	33-

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԽՈՒՄԻՃԻԹՅԷ

Մայիս 5 Թարիխէ, Թրիւսթէ
ղազէթալարընտա օգուսնուղուսնա կէօ-
րէ, Բուսիա տէվլէթի տախի հարպթէ-
տարիքնաթընա պաշաւըն օլաուղուսն-
տան, Օտէսսա, Քիշնէֆ, Քիէֆ, վէ
Պէսարապիս հուտուտլարընտա, վէ Լէ-
հիսթան Թարաֆլարընտա բէք չօգ հա-
զըլըդ բէյտա իթմիշ, վէ շիմտի Ավրսթ-
րիա իլէ բէք խալիսէթ իւզըն պուլուն-
տուղու անլաշըլըն տըր :

— Վիէննատա Եէնի գայիմէ ազճէ
չըգարըլմասընա տայիր գարար վէրիլէ-
ճէք օլան գանուսն, մայիս 5 տէ պէքլէնիւ-
մէքտէ իմիշ :

— Մէքսիգատա Մազաթլան խսկէլէսի
Եազընընտա 1100 նէֆէր Ֆրանսըզ քեա-
միլէն թէլէֆ օլմուշ տուր :

— Ֆրանսա տէվլէթի նիշ վէ Սալօա-
տա 60 ար պին նէֆէր ասքէր թէճէմիլ-
իթտիրմիշ տիր . տիմէքտիր քի շիմտի Ի-
թալեա սինօլլարընտա 120 պին Ֆրան-
սըզ ասկէրի պուլունմագտա տըր :

— Ապրիլ 10 տա Նարօլիտէն Եազըլտը-
ղընա կէօրէ, պիր կիւն Էվլէլ, ախշամ-
լայըն Էհալի աշգա կէլէրէք, բէնճիլէրէ-
տէ գանտիլէր Եազըպ վէ պանտէրալար
աւտըղտան սօնլա, վիվա իթալեա, վիվա

Վիդթօր Էմմանուէլ, վիվա՝ ասկէր վէ Կա-
րիպալտի տէյի պաղըրշըրշար տըր :

Քէզալիք Բալէրմօտա տօգուղունճու-
ալայ Եօլա չըգմագտա օլուղուղունտան,
պիւթիւն խալի կէօնտէրիճի չըգմիշ, վէ
այնի սուրէթտէ վիվալար պաղըրշըրշար
տըր :

— Փարիստէն մայիս 2 Թարիխէ ալը-
նան հալատիսէ կէօրէ, ախշամլարը չը-
գան Մօնիթէօրտէ, «Ալմանեա մէսէլէսի
աթէշի, հէր նէ գատար թէսկին օլմագ-
լըղա Եիւզ թութմուշ իտի խսէ տէ, սօն-
րատան չու իւմիտ պօշա չըգմըշտըրտէ
յի Եազըլտըղը օգսւնմուշ տուր :

Մէգքիւր զազէթանըն պուլազըր-
տըր արասընտան Էկէր սէքիզ տօգուղ
կիւն կէշմիշ օլմասա խտի, չօգ Էհէմմի-
յէթ վէրիլէր իտի :

— Գաթթարօ շէհրի Նէմէլէրինին,
Գարաուաղ պէյի բրէնա Միշէլէ 4 զըթա
չէշխանէլի Թօր հէտիլլէ իթտիլլէրի հա-
վատիսաթտան տըր :

— Ֆէնիսնլարըն Գանատայա հիւճիւմ
իտէճէլլէրի զազէթալարտա օգուսնագ-
տա իքէն, սէրկէրտէլլէրի օլան Սթէֆէն-
սին պու տէֆա Փարիստէն Ամէրիգայա
կէշտիլի տախի օգուսնմուշ տուր :

— Ամէրիգատա բամուզ մահսուլու-
նուն, կէլէճէք սէնէ, Եալընըզ պիր մի-
լիօն պէշ Եիւզ պին պալեա օլաճաղը
Թալիմին օլունմուշ տուր :

— Շու Ալմանեա մէսէլէսինտէ, հէրքէս
իքիլէ Թադսիմ օլունարագ, քիմիսի հարպ-
տա, վէ քիմիսի սուլհատա նէթիճէ վէ-
րէճէյինէ իթիգատ իթմէքտէ օլուպ, վէ
պիզ տախի սօնլաքի իթիգատա Թարաֆ-
կիր պուլունտուղունմուղտան, այնի իտ-
տայը կիւթմէքտէ օլան Մ. Էմիլ տը Ժի-
րարտէնին, չու աթիտէքի ճիւմլէլլէրինի
թէրճէմէ իտէրիզ :

Միւմայիլէյ զաթ, քէնտի Լա Լիպէլ-
թէ նամ զազէթասընտա, գօրգազլարա,
Եիւրէքսիլլէրէ, վէ վէլլէլլէճիլլէրէ խի-
թապէն շէօլլէ սէօլլէմիշ տիր :

«Մու հարէ պէ սէտասը ալտըղլարընտա,
օլ պապտէ պիւլիւք գարարա տիւյար օ-
լաճաղլարը միւլահազասընա մէսիլի, տէ-
ֆինի արգու իտէնլէր պիլլիլլիսինիզ նէ
Եարարար : Գալլանըն օլուպ օլմայաճա-
ղընը իսպաթա տայիր նէ գատար տէլի
ու պիւրհանլար վար իսէ, պգ ու Ֆի-
րասէթ թէրազիսինէ վազ իլէ, մէրտէ-
իլլէրին քիւնհինէ վագրճ օլմայա չալը-
շաճագ Եէրտէ, հիշ պիր շէյ տիլլէմէ-
լիպ, հիշ պիր շէյ իւզէրինէ միւճատ-
լէյէ կիրիշմէյիպ, հիշ պիր շէյ թահազը-
գա չըգըշմայըպ, վէ հիշ պիր շէյ հազ-
գընտա քէսպի մալիւմաթ խոլիմէքսիլլէն,
հէման տապանը Եազըլտըղլարը կիպի
Պօլսալարա գօշուշուլար, վէ կիւ-
րիւլտիւ բաթըրթըր շանլարը չալարար :
Պին սէքիզ Եիւզ գըրզ սէնէսինտէ տախի,
կէօզլէրինի աշարագ հազըգաթի հալի
կէօրիւպ գալպլէրինի րահաթ իթտիրմէ-
տիլլէրինտէն, թըպըր պէօլլէ Եարար ի-
տիլլէր . քէզալիք, 1863 վէ 1864 սէնէլէ-
րինտէ այնի հարէքէթլէրտէ պուլուն-
տուլար, չիւնքի, բրէնա Մէթէլլինիլ իլէ,
լօրտ Բալմէրսթընըն թահրիւթլարընը
օգուլարագ, հազըգաթի հալէ քէսպի
իթթիլա իթմէք գահմէթինի չէքմէտի-
լէր . Եօլսա, Էկէր մէգքիւր թահրիւթ-
լարը օգուսնուշ օլսա իտիլլէր, նէ Ավսթ-
րիանըն, վէ նէտէ ինկիլթէրանըն, Բու-
սիա տէվլէթինին, Լէհիլլէրէ վիլմէ սի իհ-
թիմալին խարիճինտէ օլան սէրպէսթիլ-
Եէթ իտտասընտան տօլայը, տէվլէթի
մէգպուլլէյէ գարշը իլանը հարպ իթմէ-
յէճէլլէրին, րանա Ֆէհմ իտէճէլլէրին
տէ չիւրհէ Եօգ իտի . Հաքէպա 1866 սէ-
նէսինտէ տախի այնի հարէքէթտէ պու-

լուսնամագուա տըրլար . վէ դօրալիպի շու-
րասընտա տըր քի . էն զիյատէ մուզիւր վէ
ուզուրսուզ , վէ էն զիյատէ ազ ինանըլ-
մայա չայան օլան կիւրիւլիւլէր , տահա
զիյատէ աքս իտիպ վէ թանթանայը մու-
ճիպ օլմագուա տըրլար . էօլլէ գօրգու վէ
էնտիշէ էսէրիօլան կիւրիւլիւլէրին է-
տասըզ վէ մանեասըզ օլտուզլարընր պէյան
իտիպ վէ գանտըրմայա չըբըլմագ , թե-
հի ետրտէ չալըչմագ տիմէք տիր . նասըլ
քի , Մ . տըր Պիզմարգ հագգընտա շուու-
պուլան լազըրտըլար տախի այնի գապիլ-
տէն օլուպ , գապիլտա նէթիճէ գըլմա-
յաճաղը կէօրիւլմէքտէ տիր :

« Պու պապտէ , իգնա օլունմագ ի-
չէն , եալընըզ , Ֆրանգօթօրտան պու կիճէ
ապրիլ 21 թարիխէ կէլմիշ օլան թէլէկ-
րաֆա տիգգալթ օլունսա քեաֆիտիր .
զիւրա , Ավսթրիա քեյֆիլէթի հալի բէք
նիզամը վէ բէք ուսթալըլը սուրէթտէ
պէյան իտէրէք , Բրուսիանըն պիր չիւ-
րիւր թահթայա պասմագտա օլուպ , մու-
հարէպէ օլտա տախի հիչ պիր շէյէ մու-
վաֆֆագ օլտալաճաղընր անլաթ մըչտըր :

« Պիզ մուհարէպէ իգհարը թե-
նէֆֆիւր վէ թահգիր իտէնլէրտէն օլ-
տուղումուզտան , էլպա տուգալըլարը
մէսէլէսինտէն տօլալը , քէնտուլէ եագըլ-
մաղ սուրէթտէ պիր հարէքէթի իրթի-
եապ իթտիկի իչէն , Բրուսիա միւսթա-
հագգ պուլունտուղու տէրսի ալմըշ օլ-
տուն նիլէթինէ մէպի , Մ . տըր Պիզմար-
գըն ազըլալըզ իտէրէք , իլք թօրու ա-
թէլէմէսինի արգու իթսէք ճայիլ տիր :

« Պիր տէֆա շու թօրուն սէսի իչի-
տիլտիմիյոյի , անինտէ շու կիւրիւլիւ-
լէր տախի իչիտիլէճէք տիր :

« Վէնէտիր , վէ Ալը տաղըրընտան Աու-
րիաթիք տէնիգինէ գատար իթալեաեա :

« Սիլէսիա վէ թունա նէհրի պօյունա
Ավսթրիաեա :

« Շարլմաններն գապրի իլէ պիւ-
թիւն Բէն նէհրի Ֆրանստեա :

« Պու հիտտէթ ու դապապ կիւրիւլ-
տիւսինիւն , պիր գաչ հաթթատան , ի-
չէն պիթմէսի վէ Ֆիւթու հաթթն վու-
գուա կէլմիշ օլմար սէտասընտ թէպիլ-
օլունուպ օլունմամար , Մ . տըր Պիզմար-
գըն բէյինէ թապի պուլունմագտա տըր :

« Եա գօրգապար , պիլմիշ օլունուզ
քի , Մ . տըր Պիզմարգըն , 1865 սէնէսին-
տէ Տանիմարգանըն տիւչար օլտուղու
հայէ , 1866 սէնէսինտէ տախի , Բրուսի-
անըն տիւչար օլմասընր արգու իթմէսի
իհթիմալտէն տէյիլ տիր :

— Կէչէն կիւնլէր Պէրլինտէ , Ֆէյ-
լէսօֆլուզ հօճասընըն պիրիսի , գալ-
սէրայընըն էօնիւնտէն կէչէր իքէն , պա-
թօնունու գրալ հագընթէրինին բէնճէ-
բէսինէ տօղրու Ֆըրլաթմըշ օլտուղուն-
տան , թապիաթիլէ գօշուշուպ թուլթ-
մուչար , վէ պիր սուլի նիլէթէ մէպի
օլմասը շիւբհէսինէ զահիպ օլմուչար

իսէտէ , սօնրատան մերգումուն ազըլնա
զաթէն իսիֆֆէթ կէլմիշ իքէն , օլ կիւն-
լէտտէ թագէլէնմիշ օլտուղու թէպէյ-
եիւն իթտիկինտէն , թիմարիտնէյէ կէօն-
տէրիլմիշ տիր :

— Գօլէրանըն նէտէն նէլէթ իթմէ-
սի հագգընտա վէրիլէն պինլէրճէ մա-
նեալար սըրասընտա , չօզլարըն զիւհ-
միւ Հիճագ թարաֆլարընըն թէաֆֆիւն
վէ բիսիլինէ գարար վէրմիշ իտի , հալպու-
քի , պիր սէնէտէն պէրու , Հիճագտըն
պուլունան սէպէպլէրին հիչ պիրիսի
պուլունմայան ետրլէրտէն տախի գօլ-
լա խապլէրլէրի ալմիտըլը շէյլէ սուլ-
տուն , պու տէֆա Ամէրիգանըն Նիւ-
Եօրգ շէհրինտէն ալման խապլէր կէօ-
րէ , ինկիլթէրտան օրայա կիտէն իքի
կէմիտէ , տէնիգտէ կիտէր իքէն գօլէրա
պուհուր իթտիկի , վէ խալիճէ քէսա-
նըն հաթթա վէֆաթ իթտիկի անլալը-
միշ տըր . տիմէք տիր քի , գօլէրա էօլլէ
պիր իլէթ տիր քի , էն թէմիպ ետրլէ-
տէ տախի թօլումու պուլունմագտա տըր :

— Փարիստէ , պիր ումում պալտուն-
տա , հէրքէս օյնամագտա իքէն , կէնճ գա-
տընըն պիրիսի տախի քէնտի գալալիլէ-
րիլլէ օյնամայա չըբըլտըրտա , էօթէտէն
հէրիլին պիրիսի չըգարագ , մերգումէյէ
թէսալլութ իլէ , օյնամամարըն էմր ի-
տէր , մերգումէյին գալալիլէրի հիտտէթ-
լէնիլ , գալլա գըզըլը , վէ անինտէ ետի
սէքիլ Եիւզ քիչի թօրլանը , վէ հէրքէս
սըրըլը , պու արատա գալթիլէր ետ-
թիլիլէր , վէ սուլհճուլար բէյտա օլուր-
լար , վէլ հասըլ պուլնլարը ալմըրլար , վէ
անինտէ իւչիւ տախի բիւր զապապ օլ-
տուգլարը հալտէ պալօ գարուսունտան
տիւչարը չըգարլար :

Պիրտէ արատան չէնտ տագըրա կէչ-
տիրտէ պալտա պուլունանլար պիրպիրինէ
կէչմէյէ պաշարլար , քիմիսի սաաթընը
արար , քիմիսի քիսէսինի արար , վէլ հա-
սըլ շու մուարաչար մէյտանէ գօլարագ ,
հէրքէսի պաշընա թօրլանան մերգումէ-
գարը իլէ Երքէլլէրին , ուսթա եան քէսի-
ճիլէր օլտուգլարը , վէ 1500 Ֆրանգլըզ
շէյ չարմըշ պուլունտուգլարը անլալը-
լը , արգալարընտան առամլար գօշարլար ,
վէ տէօրթ թարաֆը արարլար իսէտէ ,
հիչ պիրիսիին էլէ կէչիլէմէլէր :

— Ամէրիգատա մուախսարէն Մ .
Ալտէնին , քէնտու քէնտուլէ եագը տի-
գէն մաքիմասընըն , էլէթթիգա գուվիլ-
թիլլէ տախի իլլէթտիլլէ պիլէճէկի ,
շէյլէ քի , մէզքիւր մաքիմա պուրատա
գուրուլտուգտան սօնրա , Փարիստէն է-
լէթթիգա գուվիլթիլլէ թահիլք իտի-
լէրէք , իսթէնիլէն եագը տիլտիլլէճէկի ,
Ամէրիգա զագէթալարընտա օգունմուշ
տուր :

Ազլ ու Ֆիրասէթի պէնիլ առէմ , ա-

ճէպա պունտան սօնրա տահա նէլէր
պուլապիլէճէք տիր :

— Ամէրիգա զագէթալարընտան պի-
րիսիտէ օգունտուղունա կէօրէ , Սին-
սիննաթի էյալէթինին իսթիլթիւալիսթ-
լէրի , կիւյա միւթէվէֆա Լօրտ Բալ-
մէսթընըն րուհունու չաղըլարագ գօ-
նուշմուչար , վէ անըն տախի Ֆէնիան-
լարա թարաֆտար օլտուղունու անլա-
մըչար իմիշ :

Էկէր հէր տիվանէյի տօլտուրաճագ
գատար վասի թիմարիտնէլէր պուլուն-
տուղուն պիլաէ իտիք , պունա ինանլարըն
տախի օրայա կէօնտէրիլմէլլէրինի ճայիլ
կէօրիւր իտիք :

— Տիւնքի 43 նիւմէրօլու Մանգումէ-
լէրին պազըլարտա , պաշտա օլան թե-
լէկրաֆըն Փարիստէն կէլմիշ օլտուղու ,
վէ մայիս 7 թարիխի օլաճաղը ունու-
տուլմուշ տուր :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱԽԻԼԻՑԻ

Սուրիյա վիլայէթի տախիլինտէ Աք-
քեա գայիմագամըլը , լիւթպէյի րէֆի-
լէյի միրիմիրանի իլէ , Սիւրիյա վիլայէ-
թի մէթուպճուսու սապըզ սաառէթ-
լու Հատի բաշայա :

Համա գայիմագամըլը . Նապուս գա-
լիմագամը սապըզ , սաառէթլու Հուլու
բաշայա :

Սիւրիյա վիլայէթի մէթուպճուլուգ
մուալինիլինտէ պուլունան Ֆէվզի պէյ
էֆէնտիլէ , լիւթպէյի սանիլէ սընրֆը
սանիսի , իչգօտրա սանճաղը տախիլինտէ
Ջատըրմա գայիմագամը իզգէթլու Սալիհ
էֆէնտիլէ միրիմիրալըզ լիւթպէսի
թէվճիս պուլունմուշ տուր :

— Սըհիլէ նէգարէթի թարաֆըն-
տան գարանթինալարա կէօնտէրիլէն թա-
լիմաթնամէլլէրէ նազարէն , էկէր գօլ-
րա զուհուր իտէր իսէ , կէմի իլէ կիտէն
ստաալար , Եօլտա կէչիլտիլլէրի կիւն-
լէր հիսապտա տախիլ օլմագսըլըն , 15 էր
կիւն գարանթինա պէլլէյիպ , վէ մալա-
րա տախի գարանթինա ուսուլինէ թաթ-
պիգան թիւթսիւլէր վէրիլէճէք տիր :

Վէ քէզա Սըհիլէ մէճիլինին վէրտի-
կի պիր գարարա կէօրէ , գօլէրա օլան մա-
հէլլէրտէն կէլլէլլէր , սէվահիլտէ պաշ-
գա ետրտէ գարանթինա պէլլէմէյիպ ,
անճագ Չանագ-գալէսինտէ , իզմիլտէ ,
Պէյրուլթա , Գըսըրստա , Կիլիկտէ , վէ
Ղարպ-թարապուլունտա պէլլէյէճէք-
լէր տիր :

— Ղագէթալարըն պօրճու , պիր թա-
րաֆտան , ումումուն մէնֆաաթընր տիւ-
չիւնիւպ , վէ Ֆուգարա ու գուաֆանըն
հուգուգու մաղսուպէսինի հըֆգ ու վէ-
գայէյէ չալըչտըլը հալտէ , տիկէր թա-
րաֆտան տախի , իպատուլահըն սէառէ-
թի հալ վէ րահաթ ու էմիլլէթինի տէր

իւհտե իթմիշ պուլունան հիւքիւմէթէ , պէյն էլ էհալի կիւզէրան իթմէքտէ օլան թէշէքքի սէտալարըն իշիթտիրմէյէ պիր վասըթա օլարագ խալիսանէ խըտմէթ իթմէք տիր :

Հարիզը քէպիրտէ եանան էպնիյէլէրին արսալարը թարլա խոլիէրէք , հէրքէսին եէրի էօլչիւլիւքտէն սօնրա , հէր գաչ արչըն իսէ , միւհէնտիսէր թարա Ֆընտան պիրէր գօչան վէրիլէճէկի , վէ սահիպ արսա , էկէր արսասը էօլչիւսիւն , ճէ պիր սույի զաննա զահիպ օլուր իսէ , իսթէտիկի գալֆայը եախօտ միւհէնտիսի կէթիլիէրէք , պիրտէ քէնտիսիլին էօլչտիւրմէսի , վէ գալպինի րահաթ իթտիրմէթի , րէսմէն իլան իթտիրիլմիշ , վէ իճրասընա տախի պաշլանըմըշ իտի :

Իսլամ մահէլէսինտէ տօլապ չէվիթմէք պիրազ կիւճճէ օլտուղունտա՝ն մը օլա , եօխսա , ֆիլվազը միւհէնտիսիլին քեաֆ Ֆէսիտէ էհլի իսթիգամէթ զաթլար օլմաղին , հէր նէ գատար էմրի իսթիգամէթի իճրա իթմէքտէ իսէլէրտէ , էրմէնի էհալիսի թէշէքքիսի սէվտիկինտէն , իֆթիրայա չըզըշտըղընտան մը օլա , իսլամ մահէլէսիլի էօլչիւլէքտէ իքէն , հէման հիշ պիր թէշէքքի իշիթտիրմէյէ իքէն , չիմտի իսէ , Գուլմ-գարու թարաֆլարը էօլչիւլէյէ պաշլատըգտա , պաղը թէշէքքի սէտալարը իշիթտիրմէյէ պաշլամըշ տըր :

Շէօյլէ քի , հէրքէսին եէրի իշին վէրիլէն գօչանտա , պաղը քէրլէ էքսիք եազըլմագտա , վէ թապիաթիլէ արսա սահիպինին էթէքլէրի թուլթուշարագ , եէնիտէն էօլչտիւրմէյէ չըզըշմագտա , վէ պաշլա պիր միւհէնտիսի եա գալֆա կէթիրտիքտէ վիլէճէկի փարա չէօյլէ տուրտուն , էօյլէ պիրիսինի պուլմագտա տէրքեար օլան կիւճիլիւ տախի տէրիսաթըր իլլէտիկինտէն , վէ շու արատա պաղը նասիհաթըլար տախի մէյտանէ չըգարագ , «ատամ սէնտէ , պաշլասընը կէթիրտիքտէ փարա վիթմէքտէն , վէ իշճէ չափարըլըգ քէյտա իթտիրմէքտէն իսէ , եինէ մէմուր պուլունան միւհէնտիսիլէրէ , թէքրարէն էօլչտիւրիւպտէ տօղրուլթուրսան , հէմտահա գօլայ օլուր , վէ հէմտէ տահա ուճուլդ տէյէրէք , աղլէ եազըն նասիհաթլար վէրտիլէրիլտէն , զէվալլըլար , միւհէնտիսի էֆէնտիլէրի կիտիպ , եալվարըպ եազարմագտա , վէ պախիշն նամիլյէ պիր գաչ մէճիրտիլէ թագտիլմ իթմէքտէ , վէ անիլտէ , մէսէլա իլք տէֆատա սէքսէն արչըն տէյի եանլըշ օլարագ , խարիթայա գայտ օլունմուշ օլան արսայը , տօղրու օլարագ եիւզ եա եիւզ օն արչըն եաբաղըրապիլմէքտէ իմիլլէր :

Էկէր էրմէնի մըլթարլարտա միւրթէքիլլէր վէ զատտարլարըն չօգ օլտուլ

ղուն պիլմէսէ իտիք , վէ էկէր Գուլմ-գարու հարիզէտէկեանընա իհսան օլունան իյանէ վագթիլտէ , կէտիք-բաշա մըլթարը թարաֆընտան իճթիսար օլունան խալիլիլէրի կէօրմիւշ վէ թահազրգ իթմիշ օլմասա իտիք , վէ էկէր , թաէվվէլտէն պէրու , էպնիլէ մէմուլլարը ալէյիլէրինտէ , պէյնէլ էհալի , զէյատէ թէշէքքիլէր կէզտիկին իշիթմիշ պուլունմասա իտիք , պուլ թէշէքքիլէ հիշ էհէմիլլէթ վիթմէգ իտիք . հալ պուլ քի , պուլ սէպէպլէրիմիլ մէյտանտէ օլտուլգտան պաշլա , էկէր հազըլը իսէ , Հիւքիւմէթի սէնիլլէյէ պիր իրտմէթ իթմիշ օլաճաղըմըլա պէրապէր , ֆուգալաճա տախի պիւլիւք պիր զատըրըլըն էօնիւ ալընմասընա սէպէպիլլէթ վէրմիշ պուլունաճաղըմըլտան , եալընըլ իսլթար նէվիլտէն օլարագ , նագալը տիգգաթընը աճիպանէ տալլէթ իտէրիլ :

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Բնութեան մէջ ինչ բան որ գիտցուած եւ ճանչցուած է , անշուշտ սահմանով մը ամփոփուած է . բնութեան օրէնքները եթէ իրենց սահմանէն չեղին , նոյն օրինաց ենթակայ եղող իրերն ալ կը խանգարին , զոր օրինակ . եթէ բնութեան օրէնքը՝ մարդուս չնչառութեան ամենահարկաւոր եղող օգին ածխածինը դուրս տալու , հետեւաբար անոր ծանրութեանը պատճառ ըլլալով՝ մարդուս կենդանութեանը վնասակար իսկ բուսական տունկերու կազդուրիչ նոյն կազը թոքէն ետ դառնալով , անմիջապէս զէպ 'ի գետինը , եւ մինչեւ զետինն զրայ գտնուող խոռոչներու եւ ձորերու յատակը ձգելու պաշտօնէն հոտորի , պարզ եւ բացտեղ կերպով կրնանք տեսլ թէ , հնչ ազդեցութիւն ոտ կրնար ընել մարդուս կենդանութեանը իր սահմանին մէջ , նոյնին հակադարձը պիտի ընէ իր սահմանէն դուրս , որով Ա . ածխածին կազը թթուածինին պէս թոքերուն մէջ մնալովը արեան ապականութիւն պիտի պատճառէր . Բ . բրնութեան օրէնքը ածխածինին՝ միւսներէն աւելի ծանրութիւն մը չըտալով՝ արտաշնչած վնասակար ածխածինը կարելի էր որ անմիջապէս նորէն չնչառութեան ենթակայ ըլլար . Գ . եթէ այս վնասակար ածխածինը ծանրութեամբ վար ձգելը միայն բաւականանալով՝ բուսական տնկոց նիւթ մը չըպատրաստէր , անկարելի էր չըհաւատալ որ օր մը լինալով երկրիս երեսը եւ միանգամայն մարդուս չնչառութեան գործիքը գտնուող բերնին բարձրութեանը հասնելով , յակամայից չնչիւր ստիպուէինք . ասոնց նման ինչ որ կը տեսնենք , ինչ որ կրմանանք մտքով , բնութեան օրինաց կաշկանդելի կապերով հաստատուած են . արդ եթէ այդ օրէնքները բոլոր տիեզերաց այսչափ պիտանի եւ օգտաւէտ են , ասկէ կը հետեւի որ բնութիւնն ալ նոյն օրինաց կարօտ եղեր , որով

եւ սահմաններ է , ասիկայ անուրանալի ճշմարտութիւն մ'է . իրաց այս բարեբաստիկ վիճակը նկատելով մարդիկ իրենց բոլոր սկզբանցը օրէնքներ որոշեցին . նախ ընտանեկան , յետոյ ընկերական , ազգային , եւ վերջապէս այսօր աշխարհս քաղաքական օրէնքներով հաստատուած է . քաճներու ապացոյց , նկատենք անգամ մը թէ ո՞ր ազգի մէջ ընտանեկան օրինաւորոնթիւն չիկայ , ընտանեկան թշուառութիւններն անպակաս են , ո՞ւր տեղ ընկերական օրէնք չիկայ , հետեւապէս հոն վայրենական սոցիալութիւնը կը տիրէ . ո՞ր ազգը որ չունի իր կառավարութեան ղէկը , բիւր թշուառութեանց գիպելով՝ դարերու անակունքի դարձուածներով 'ի մոռացոնս թաղուած է , վերջապէս աշխարհիս որ կողմն որ քաղաքական օրէնք չիկայ , չիկայ նաեւ քաղաքական յառաջադիմութիւն , եւ անա այս օրէնքներն ալ , մարդկային ազգը բնութեան ընթացքէն քաղելով փորձեց եւ անմիջապէս 'ի գործ դրաւ :

Յիշելու ենք թէ քանի քանի անգամ Հայոց ազգը թագաւորութեամբ երեւելի հանդիսացաւ աշխարհիս վրայ , մինչեւ անգամ աշխարհակալ անունն ալ կրեց , բայց վերջապէս առանց քաղաքական օրինաց թաւալեցաւ 'ի գերեզման , նմանապէս շատ մեծամեծ աւերութիւններ այսօր մարդկային ազգէն մոռցուած են առանց քաղաքական օրինաց ընթացքովին :

Հիմա գանք մեր նպատակին . Հայոց ազգը գրեթէ մինչեւ 18երորդ դարուն , քաղաքական տգիտութեամբ պաշարուած էր (հոս բացառութիւն մը չենք ընել սրբոց թարգմանչաց Նզիշէի , Նարեկի , Շնորհալիի , Վամբրոնացիի եւայլն օրերուն , որովհետեւ եթէ քաղաքական օրէնք ունենար ազգը , այս երեւելի պատմագիրներուն եւ հեղինակներուն նայելով , Եւրոպիոյ արդի ուսումնաբաններէն աւելի չքեղ համալսարաններ ունենալով գիտութիւնը բոլոր Հայաստան ծաղկելու էր) , որ ընկերական օրէնքէ զուրկ ըլլալէն կը հետեւէր . ազգային եւ քաղաքական յառաջադիմութեանը զուրկ , որ ազգային եւ քաղաքական օրէնքով մը չըվարուէին կը հետեւէր : Այսու ամենայնեւ ներկայ 1 երրորդ րոյհ հաստի աշխարհի համար լուսաւորալ դարուն մէջ Հայն ալ ճանչցաւ իր յառաջադիմութեան օրէնքի կարօտ ըլլալը , փորձեց եւ լաւ հասկցաւ թէ ո՞ր եւ ի՞նչ ազգ մը ազգային եւ քաղաքական օրէնքներով հաստատ եւ երջանիկ կրնայ ըլլալ . հայելի ըրաւ իրեն Եւրոպիոյ լուսաւորեալ ազգաց պատկերը . եւ վերջապէս հասաւ բաղձանացը . իր ընթացքը օրինաց մէջ ամփոփելով & Ազգային Մահմադրութիւն » անուամբ ուղեցոյց ղէկ մը պատրաստեց , որ հիմա իր չորրորդ շրջանը կը լրացնէ , հիմա տեսնենք ինչ աղիւնք ունեցաւ կամ պիտի ունենայ :

Ամէն տեղ ամէն ատեն որ եւ ի՞նչ օրէնքներու ընդդիմողներ եղած են , ուստի մեր ազգին մէջ ալ դատուեցան խելմը ազգութեան յառաջադիմութեանը համար հաստատուած Մահմադրութիւնը անարգող-

ներ, ասոնք երկու առաջագործներն ունե-
ին. մէյմը որ ազգը մինչեւ հիւս առանկ
« օրէնք մը չունէր, որուն կարօտ չէր եւ
« որ անօգուտ է իրեն » . Բ. « չորս տարի
« է Սահմանագրութիւնը ինչ օգուտ ունե-
« ցաւ ազգին, եթէ ո՛չ անսակ տեսակ գըժ-
« տութիւնք եւ երկպառակութիւնք » . ա-
ռաջին գաղափարին տէր եղողներուն հա-
մար բացարձակ կրնանք ըսել որ անոնք
մինչեւ հիւս ազգային իրաւունքը բռնա-
բարոզ լուսաւորութեան թշնամի կամ անոնց
արքանեակներն են, քանզի սահմանագրա-
կան օրէնագրութեան հաստատուելու օրէն ա-
նիւրաւ բռնաբարութեանց դիմակը նոյն իսկ
ազգատեաց Վասակներուն երեսէն ինչալը
տեսնուելով ինչ սոսկալի ազգակործան
խորհուրդներ յայտնուեցան, Բ. ին գալով կը
պատասխանենք, ազգին տուած տարի ա-
ռաջ ունեցած վիճակին նայելով քիչ շատ
յառաջողութեան քայլերու հետքեր տես-
նուելէն զատ սա միայն բաւական է որ, իր
նպատակին ծառայելը արգիլող խոչնդոտանե-
րու հանդիպելով այսօր ազգին բարօրութեա-
նը դարման ճանչցուած ազգային Սահմանա-
գրութեան օրէնքները վերաքննութեան ներ-
քեւ ձգուելով՝ անթերի դործադրութեան
վերջ եղող միջոցները ձեռք բերելու կրճիւնի
ազգը, Հայոց ազգը մինչեւ հիւս քաջ տեղե-
կացաւ ասանկ օրէնքի մը կարօտութիւն ու-
նենալը, թո՛ղ որ մաս մը իր նպատակին հաս-
նելու խոչնդոտներու հանդիպելով եւ մաս մը
այ անտարբերութեամբ ի գործ չի դրուեցաւ
Արդ քանի որ ազգին այս օրէնքը պիտա-
նի ըլլալը հասկողուած է, կատարեալ յիմա-
րութիւն չէ՞մի չի վճռելը, որ առանց անոր
ազգը բիւր աղետից ենթակայ կրնայ ըլլալ .
Սահմանագրութիւնը վերաքննուելու վրայ
է, կայսերական բարեխնամ կառավարու-
թեա միջոցաւ կարգուած վերաքննիչ լանձ-
նաժողովը ինչպէս որ հաւաստի եմք, թո՛ղ
իր այս նուրբ պաշտօնը ազգասիրտօր զը-
լուի հանէ . այսու ամենայնիւ Սահմանա-
գրութիւնը վերաքննուելով՝ իր նպատակին
հասնելու բարեբաղդ վիճակն աստուայէ՛ն
ետքը, ազգայնոցս ալ կրնայ ամենայն
անձնուիրութեամբ ձեռնտու ըլլալ սիրելի
ազգիս, վասնզի շատ պարագաներու մէջ
ազգայինք ալ իրենց պարտաւորութիւնը չի-
կատարեցին ըստ ամենայնի, թէեւ իրա-
ւամբ . . .

Եթէ լուրջ դատողութեամբ մեր ազգին
վիճակը քննենք, կրնանք ըսել որ անյու-
տալի վիճակի մը մէջ է, գաւառականաց,
վանօրէից, ազգային դպրոցներուն եւ Ս.
Փրկչեան հիւանդանոցին վիճակը իրենց վեր-
ջին շունչը վճարելու կէտին հասած են .
կաթողիկոսութեան խնդիրը գրեթէ բոլոր
ազգայնոց եւ օտարաց դժուարութիւնի գա-
ղափարներու տեղի տուած է, ասոնց միմի-
այն դարմանը ազգին անխնայ աշխատու-
թեամբ եւ ազգայնոց անձնուէր ձեռնտու-
ութեամբ կրնայ ըլլալ . . . Երանի՛ թէ
ամէն Հայ իր առ ազգն ունենցած սլարտա-
ւորութեանց գոնէ տասնէն մէկը ԶԳԱՐ՝

— Պալեստինայի պահսը տէրձ իթաիթ-
տէն սօնրա, պու տէֆաքի Արշալոյսուն
շու Թիւտէքի պահսընը տախի տէրձ ի-
տէրիդ .

« Երանայից յայտնի է, Բարձրագոյն Դուռը
տեսնելով թէ մայրաքաղաքիս Ազգային վար-
չութեան գործքերը յետին առօրեան խեղ-
ճութեան մէջ ինչպէս են ի պատճառս Սահ-
մանագրութեան, որ մեր ազգին համար ան-
յարմար եւ անգործադրելի էր, արժան հա-
մարեցաւ, խորհրդակցութեամբ ազգին ե-

կեղեցական եւ աշխարհական երեւելեաց,
զիշեալ կանոնագրութիւնը ջնջել, նմանա-
պէս ազգային կրօնական եւ քաղաքական
ժողովները լուծել, Յետ այնորիկ կայսերա-
կան կառավարութեան հրամանաւ երկու
խառն ժողովներ հաստատուեցան . որոց մէ-
կը՝ ազգին վիճակին յարմար համառօտ եւ
թեթեւ ծախքով դիւրագործադրելի կանոն-
ներ պիտի չինէ . եւ միւսը առժամանակեա
կերպիւ պատրիարքարանի գործքերը պիտի
տեսնէ .

« Փա՛ռք կայսերական կառավարութեան
բարձր հրամանին, որոյ շնորհիւ յիշեալ եր-
կու ազգային ժողովները անարգել կերպիւ
եւ ամենայն հանդարտութեամբ իրենց յանձ-
նուած պաշտօնը կը կատարեն . եւ բարե-
միտ ժողովուրդն ալ գո՛ն է, եւ յուսամբ թէ
յայտմ հետէ եւս առաւել գո՛ն պիտի ըլլայ »

Տիգրանի իթմէլէիդ շու 26 եւս-
շննուաքի սիյահ սաշը Արշալոյսուն,
կիւյա իսթանպուլտան ալարազ տէրձ իյ-
լէտիկի հատտէն զեյաւտ խաւարեալ ըզ
վէ իսթիյուրըգ էսէրլէրի կէօսթէրէն
մէքթուպունա .

Մէղքիւր մէքթուպուն պուլունան
եալան վէ եանլըշարը իշ եէրինէ գոյմա-
յրզ, լաքին, սօն տէրէձէ պիր Ֆէնա լուհ,
վէ անձադ Սահմանագրութիւն ջնջել օ-
լունմուշ տուր սէվինձիյլէ եազըմըշ օլ-
մասըմտա սիւքիւթ իւզըէ կէչէմէյիդ .

Մէղքիւր մէքթուպուն իսթէր Ար-
շալոյս քէնտի թարաֆընտան գալէմէ
ալմշտա, օլ սուրէթի վէրմիշ օլտուն, վէ
իսթէր սահիհէն իսթանպուլտան կէօնտէ-
րիւմիշ օլպուն, Սահմանագրութիւնա ա-
շըգտան աշըղա թահգիր օլմասը կէօրիւ-
մէքտէ տիր, չիւնքի, լէ՛ւէր զալթըն,
« Սահմանագրութիւն վերաքննելու օլունմադ-
տաւոր տիմէյէ տախի ճանը իսթէմէտի-
կինտէն, ազըսա, խաֆիֆ, վէ ազ փա-
րա իլէ իճրա օլունապիլիբ դանտէնլար
եարըլաձադ տըր տէմիշ տիր .

Հէլէ պիր թօհաֆ եէրիտէ շուրաւը
տըր քի, կիւյա չիմտիքի, Պապը-Ալի թա-
րաֆընտան բաթիքիքսանէյէ կիտիպ կէլ-
մէքտէ օլան հէյեթէթ, իշլէրէ բէք ալեւա
տէվամ իթմէքտէ, վէ էհալիտէ բէք մէմ-
նուն օլմադտա իլիշ .

Էկէր պիզ իսթանպ լտա իսէք, է-
կէր պիզ մէպուսանը միլլէթտէն իսէք,
վէ էկէր պիզ պիր դազէթաձը իսէք, տա-
հա շիմտիյէ գաւառ հիշ Պիր Էսասը շէյ
եարտըղարընը կէօրմէմիշիդ տիր, վէ
կէօրմէքլէյէտէ բէք իւմիսվար օլմայըզ,
չիւնքի, երես պատի հէվա իւրմէթ իթ-
մէքտէ ալիլէր, երես հաֆթատա պիր
տէֆա կիտիպ կէլմէքտէ տիրլէր, վէ եի-
նէ հէր ազա քէնտի իշինտէն կիւճիւն-
տէն, վէ հաթթա էն ուֆազ էյլէնձէ-
սինտէն արթըրապիլտիկի պիր վազըթ-
տա, պիր իքի միլլէօնտան միւրէթթէպ
պիր էհալիլին մէսալիհի լուհանի վէ ճիւ-
մանիսին տիւշիւնմէյէ մէձպուր պու-
լունմադտա տըր .

Վէ իսթանպուլ էհալիլին մէքթու-
նիլէթի պահսընա կէլինտիքտէ, վազապու

— Երանի՛, չիւնքի հէրքէս օլ գաւառ գահը
իթմիշ տիր քի, միլլէթ վէ բաթիքիքսանէ
լազըրտընը լեւանէ տախի ալմադ իյ-
թէմէմէքտէ տիր . . .

Արշալոյս օլգաւառ միլլէթիմիդի վէ
Սահմանագրութիւնա սէվէր քի, մէզ-
քիւր մէքթուպուն տէրձ իթտիքտէն սօն-
րա, հիշ տէյիլ իսէ, քէնտի թարաֆըն-
տան պիր էսէֆ ալեւմէթի տախի կէօս-
թէրմէմիշ տիր .

Արշալոյսուն էն զեյատէ սէվինտիկի
շէյ, միլլէթին իշլէրի շու հալէ, քի
քէնտինձէ լէ՛ւէր կիպի սայըմադտա
տըր, պիր թազըմէթիւլէ զալլարը, մա-
լիֆէթիյլէ տիւշար օլմուշ տուր, չիւն-
քի, մէզքիւր դազէթանըն աերեւելիք
տէնիլէն շէյի կէօրտիւկիւ կիպի քէն-
տույի շաշըրտըղը ամմէյէ մալլամ տուր .
լաքին, եազըգ քի, եիկիլմի ալթը սէնէ-
տէն պէրու քէնտիսի պիր էիւլէլ օլմա-
յրպ, բէք ց-ձ պիր հալտէ գալմըշ տըր .
շէյլէ քի, 26 սէնէլէք պիր դազէթա,
չիմտի կիւնտէ իքի տէֆա չըգապիլմէլի
իքէն, զէվալը, անձադ այտա իքի տէ-
ֆա եիւզիւնիւ կէօսթէրմէյէ ձէսարէթ
իտէպիլմէքտէ տիր, վէ օ տախի, Հօլուէ
հապարընտան ալարըզ գուվլէթ սայէ-
սինտէ օլմալտըր . եօխա, իսթիյարը-
ղընտան պիր պէօյիւ պօշ գալարադ .
տէվիլիպ տիւշէձէյի էսէֆ իտէձէք հալ-
լէրինտէն պիրիսի տիր .

Եօգ Արշալոյս եօգ, միլլէթ էօլմէ-
տիքձէ, Արշալոյս վէ երեւելիլէրի էօ-
լիւր էմմա, Սահմանագրութիւն հիշ
պիր վազըթտա էօլմէզ, չիւնքի, անըն-
լուհու չիմտիքի էսմէքտէ օլան հալպա-
գարըմըշ օլտուղունտան, պուլունտան լա
ազալ 20 սէնէ էվլէլ տօղմուշ, վէ պուլն-
տան սօղա քեաֆֆէյի տօղաձադ, վէ
Հայ իսմի թաշըյաձաղարըն մէզքիւր
հալա իլէ պիւլիլէձէքլէրի, վէ Ար-
շալոյս էֆքեարընտա պուլունանլարըն
քեաֆֆէսինէ, պիւթիւն կիւն լանթիլէր
օգույաձաղարը, պի իշթիպահ տըր .

ԻԼԱՆ

Տիվան-եօլունտա, Բաշիտ-բաշա թիւր-
պէսի իթթիսալինտէ, Պ. Մկրտիչ Փօթթու-
գալեան, 54 նիւմէթուլ տիւքքեանը քիւ-
շատ իտէրէք, ուճուզ ֆիյաթլա էրմէնիձէ
վէ Ֆրանսըգճա քիթապլար, վէ քիթապէթէ
տալիր էնվալի լէվազիմաթ սաթմադտա օլ-
տուգտան պաշգա, սաթըլտըգտան սօնրա
փարաւը ալըմադ շարթիլլէ, օրայա եէնի վէ
էսկի քիթապլար արազըլտըղը հալտէ սաթ-
մադ իւզըէ գապուլ իտէձէկինտէն, իւանը
քէյֆիլէթէ իպթիտար օլունմուշ տուր .

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ
ԼԵՎԱՆՔ ՀԻՐԱԼՏԸՆ ԹԱՊԻԱՆԵՍԻՆՏԷ
ԳԵՑ-ՕՂԱՌՏԱ ՅՕՂԱՌ ԵՕԼՏԱ, ՅՕԹԿԱՏ ԱՅՏԱԼԼԱԶ
ԳԻՐԱՏԵՐԼԷՐ ԳԱՐԵՐԵՐԵԱ ԿԻՏԵՐՕ 519 .